

Karen Horney

Çağımızın Nevrotik Kişiliği

Türkçesi: Başak Kıcı

İÇİNDEKİLER

Giriş	7
1. BÖLÜM	
Nevrozların Kültürel ve Psikolojik İçerimleri.....	11
2. BÖLÜM	
“Çağımızın Nevrotik Kişiliği”nden Bahsetme Sebepleri.....	22
3. BÖLÜM	
Kaygı	29
4. BÖLÜM	
Kaygı ve Düşmanlık.....	42
5. BÖLÜM	
Nevrozların Temel Yapısı	55
6. BÖLÜM	
Nevrotik Duygusal Yakınlık İhtiyacı	70
7. BÖLÜM	
Nevrotik Duygusal Yakınlık İhtiyacının Diğer Özellikleri....	79
8. BÖLÜM	
Duygusal Yakınlık Elde Etme Yolları ve Reddedilmeye Yönelik Hassasiyet.....	93

9. BÖLÜM	
Nevrotik Duygusal Yakınlık İhtiyacında	
Cinselliğin Rolü	101
10. BÖLÜM	
Güç, Prestij ve Mülkiyet Arayışı	111
11. BÖLÜM	
Nevrotik Rekabetçilik.....	128
12. BÖLÜM	
Rekabetten Çekilmek	140
13. BÖLÜM	
Nevrotik Suçluluk Duyguları	155
14. BÖLÜM	
Nevrotik Acı Çekmenin Anlamı.....	173
15. BÖLÜM	
Kültür ve Nevroz.....	187
Dizin	193

GİRİŞ

Bu kitabı yazarken niyetim, aramızda yaşayan nevrotik kişinin onu bilfiil harekete geçiren çatışmaları, kaygıları, ıstırapları ve gerek başkaları gerekse kendisiyle olan ilişkilerindeki sıkıntılarıyla birlikte doğru bir tasvirini sunmaktır. Burada özel olarak belirli bir nevroz türüyle ya da türleriyle ilgilenmiyorum; günümüzün neredeyse tüm nevrotik kişilerinde şu ya da bu biçimde tekrarlayan karakter yapısına odaklanıyorum.

Mevcut çatışmalar ve nevrotik kişinin bunları çözme girişimlerini, reel kaygıların ve bunlara karşı geliştirdiği savunmaları vurguluyorum. Fiili duruma yapılan bu vurgu, nevrozların temelde erken çocukluk deneyimlerinde geliştiği düşüncesini bir köşeye attığım anlamına gelmez. Ne var ki bir tür tek yönlü yoğun bir ilgiyle dikkatimizi çocukluğa odaklayışımızı ve sonraki tepkilerimizi aslında öncekilerin tekrarı olarak düşünüşümüzü haklı görmediğim için birçok psikanalitik yazardan ayrılıyorum. Çocukluk deneyimleri ve sonraki çatışmaların, basit bir sebep sonuç ilişkisiyle durumu açıklayan psikanalistlerin zannettiğinden çok daha girift olduğunu göstermek istiyorum. Çocukluktaki deneyimler nevrozların belirleyici koşullarını sağlasalar da, sonraki sıkıntıların tek sebebi değildirler.

Dikkatimizi mevcut nevrotik sıkıntılara odakladığımızda, nevrozların sırf rastlantısal bireysel deneyimlerle değil; aynı zamanda yaşadığımız belirli kültürel koşullarla da ortaya çıktığını görürüz. Hatta kültürel koşullar bireysel deneyimlere ağırlık ve renk katmakla kalmaz, son tahlilde onların özel biçimini de belirler. Örneğin

baskıcı ya da “fedakâr” bir anneye sahip olmak bireysel bir kaderdir, fakat baskıcı ya da fedakâr anneleri ancak belirli kültürel koşullarda bulabiliriz ve böylesi bir deneyim ancak bu koşullar nedeniyle sonraki yaşam üzerinde etkide bulunabilir.

Kültürel koşulların nevrozlar üzerindeki büyük etkisini fark ettiğimiz zaman, Freud tarafından onların kökeni olarak düşünülen biyolojik ve fizyolojik koşullar geri planda kalır. Biyolojik ve fizyolojik unsurların etkisi sadece sağlam kanıtlar üzerinden değerlendirilmelidir.

Bu yönelimim, nevrozlardaki birkaç temel sorun için bazı yeni yorumların ortaya çıkmasına öncülük etti. Bu yorumlar mazoşizm sorunu, nevrotik duygusal yakınlık ihtiyacının içerimleri, nevrotik suçluluk duygularının anlamı gibi bambaşka sorunlara işaret etse de, nevrotik karakter eğilimlerini meydana getirmede kaygının belirleyici rolünü vurgulama noktasında hepsi ortak bir zemini paylaşır.

Yorumlarımın çoğu Freud’unkilerden ayrıldığı için bazı okurlar bunun hâlâ psikanaliz olup olmadığını sorabilir. Bu sorunun cevabı, kişinin psikanalizde neyi temel kabul ettiğine bağlıdır. Eğer psikanalizin bütünüyle Freud tarafından öne sürülen teorilerin toplamından oluştuğuna inanılıyorsa, burada sunulan şey psikanaliz değildir. Fakat eğer psikanalizin temellerinin bilinçdışı süreçlerin rolüne, bunların ifade bulma biçimine ve bu süreçleri farkındalık seviyesine taşıyan terapötik tedavinin bir biçimine ilişkin belirli temel düşünce eğilimlerinde yattığına inanılıyorsa sunduğum şey psikanalizdir. Freud’un teorik yorumlarının tümüne sıkı bir bağlılığın, nevrozlarda Freud’un teorilerinin bulmayı ummaya yönlendirdiği şeyi bulma eğilimi gibi bir tehlikeyi beraberinde getirdiğine inanıyorum. Bu, durağanlık tehlikesidir. Freud’un muazzam başarılarına saygı göstermenin, onun attığı temeller üzerine bir şeyler inşa etmekle ocağını düşünüyorum. Bu sayede gerek bir teori gerekse bir terapi olarak psikanalizin gelecekte yaratabileceği olanakları gerçekleştirmesine yardımcı olabiliriz.

Bu açıklamalar başka bir olası soruyu da cevaplıyor: Benim yorumumun bir şekilde Adlerci olup olmadığını. Adler’in vurguladığı belirli noktalarla bazı benzerlikler var ama temel olarak benim yoru-

mum Freudcu temele dayanıyor. Aslında Adler, psikolojik süreçlere verimli bir içgörüyü bakan bir yaklaşımın dahi tek tarafı olarak ve Freud'un temel keşiflerine yaslanmadan takip edildiğinde nasıl kısır hale gelebileceğinin güzel bir örneğidir.

Diğer psikanalitik yazarlara hangi yönlerden katılıp katılmadığımı açıklamak bu kitabın asıl amacı olmasa da, polemikli noktalardaki tartışmamı, genel olarak düşüncelerimin Freud'ununkilerden bariz bir şekilde saptığı belirli sorularla sınırladım.

Burada nevrozlarla ilgili yaptığım uzun psikanalitik incelemelerde edindiğim izlenimleri sunuyorum. Yorumlarımın dayandığı malzemeleri sunmak için, nevrozlardaki sorunların genel bir sunumunu vermeyi amaçlayan bir kitapta fazlasıyla hantal kaçabilecek bir yöntem olan birçok ayrıntılı vaka tarihçesi dahil etmem gerekirdi. Yine de bu malzeme olmadan da uzman kişilerin, hatta meslekten olmayanların dahi açıklamalarımın geçerliliğini sınaması mümkün. Eğer söz konusu kişi dikkatli bir gözlemciyse, varsayımlarımı kendi gözlem ve deneyimleriyle karşılaştırabilir ve buna dayanarak söylediğim şeyi kabul eder veya reddeder, değiştirir ya da özellikle vurgular.

Kitabı yalın bir dille yazdım ve anlaşılabilirlik adına çok fazla sonucu ve teferuatı tartışmaktan kaçındım. Teknik terimlerden mümkün olduğunca uzak durdum, çünkü her zaman böyle terimlerin mantıklı düşüncenin yerini almasına açık kapı bırakma tehlikesi vardır. Dolayısıyla birçok okura, özellikle de meslekten olmayanlara, nevrotik kişiliğin sorunları kolaylıkla anlaşılabilir şeylermiş gibi görünebilir. Fakat bu hatalı ve hatta tehlikeli bir sonuç olur. Psikolojik sorunların tümünün ister istemez oldukça çetrefil ve çözümü zor şeyler oldukları gerçeğinden kaçamayız. Bu gerçeği kabul etmek istemeyen biri varsa ona hazır formül arayışında şaşkınlık ve hayal kırıklığına uğramaması için kitabı okumaması tavsiyesinde bulunuyorum.

Bu kitap meslekten olmayan fakat ilgili kişilere olduğu gibi, nevrotik kişilerle profesyonel olarak ilgilenmesi gereken ve bu tür sorunlara aşina olanlara da hitap ediyor. Profesyonel derken yalnızca psikiyatristleri değil, sosyal hizmet uzmanlarını; öğretmenleri ve farklı kültürlerle ilgili çalışmalarda ruhsal etkenlerin öneminin farkına varan antropolog ve sosyolog gruplarını da kastediyorum.

Son olarak kitabın nevrotik kişinin kendisi için de belirli bir önemi olmasını umuyorum. Prensip olarak herhangi bir psikolojik açıklamayı bir ihlal ya da dayatma olarak reddetmiyorsa, genellikle kendi ıstırabı üzerinden psikolojik karmaşalara dair daha sıhhatli kardeşlerinden daha keskin ve daha iyi bir kavrayışa sahip olur. Ne yazık ki kendi durumu hakkında okumak onu tedavi etmeyecektir; okuduğu şeyde başkalarını kendinden daha kolay fark edebilir.

Bu vesileyle, kitabın editörlüğünü yapan Elizabeth Todd'a teşekkürlerimi sunarım. Kendimi borçlu hissettiğim yazarlar metin içerisinde belirtildi. Bize bu temeli ve çalışma araçlarını sunduğu için asıl şükranlarımı ise Freud'a ve sahip olduğum tüm anlayışı birlikte yaptığımız çalışmalardan edindiğim hastalarımaya sunuyorum.